

VÄGLEDAREN

i utbildning och arbetsliv

#4:2023

NY MÄSSA
MED FOKUS PÅ
YRKESUTBILDNING

*Ungdomar tävlade
om plats i Yrkes-SM*

SIDAN 7

Innehåll i detta nummer!

- 4 **Gymnasiet**
Elever i årskurs 9 bjuds in till en yrkesmessa i Umeå för att få inspiration till målbilder och drömyrken.
- 10 **Frågespalten**
Vi djupdyker i Klippans arbete med skola-arbetsliv!
- 12 **Yrkesutbildning**
En ny yrkesutbildningsmessa har sett dagens ljus
- 22 **AI och SYV**
Den digitala utvecklingen sker snabbt, inte minst genom AI, men hur kan vi vägledare förhålla oss till AI?
- 27 **Intervju**
Vägledaren träffar Jonna Linde, studie- och yrkesvägledare som blivit doktorand
- 34 **Vuxenutbildning**
Arbetsmarknadsvecka i Eskilstuna
- 40 **Gymnasiet**
Vägledaren har besökt Jobbcirkus, en permanent utställning i Eskilstuna, med rötter i Norrköping

Framsidan

Kval till Yrkes-SM i området lastbil

Foto: Johanna Möller

Kära läsare,
 November har anlänt och det är minsann stor skillnad jämfört fjolåret. När jag skrev ledaren då var det tretton grader varmt och nästan grönt ute. Idag är det tolv centimeter snö och minus tre grader.

Jag håller som bäst på att ladda för att avsluta arbetslivet – igen. Har nu arbetat heltid i snart ett år på den arbetsplats där jag en gång startade min gymnasiala bana. Har arbetat med nya yrkesprogram och lärt känna en hel del nya kompetenta människor. Även om det är några år sedan jag arbetade på gymnasiet är många delar i ledarjobbet desamma och det är så klart roligt att lära sig nya verksamheter och bilda nya kontakter så allt känns spännande och nytt oavsett tidigare erfarenheter. Det som varit den stora utmaningarna är alla nya digitala tjänster som dykt upp. Nya datasystem, nya plattformar och framför allt nya digitala tjänster. Inget fel i det kanske, många saker går lättare och har blivit smidigare men de digitala tjänsterna har gjort att den fysiska servicen delvis effektiviserats bort. Utan support tar det lite för lång tid att förstå sig på de nya digitala tjänsterna så mitt tålmod blir kortare och kortare. Kanske är det bra med allt digitalt men funderar lite på vad konsekvensen blir om nätet lägger ner under längre tid. Har vi tur så kommer det aldrig att hända.

Hur som helst så arbetar vi som bäst med att förbereda oss för besök från grundskolans år 9-elever inför gymnasievalet. Spännande och roligt och förhoppningsvis lockar vi många presumtiva intresserade elever, framförallt till våra yrkesprogram. Rapporten som kom för någon vecka sedan om utbildningars dimensionering kopplat till kompetensförsörjningen och kompetensbehoven i vårt land ligger säkerligen överst på både utbildningsanordnares och näringslivsrepresentanters skrivbord. Det här blir väldigt intressant att följa framöver. Mest intressant blir väl att se hur behovet skall korrelera med ungdomars intressen.

Detta sista nummer av Sveriges Vägledarförenings medlemstidning har också i alla år jag arbetat med tidningen innehållit en dokumentation av vår nationella rikskonferens. I år är även det annorlunda. För ovanlighetens skull så har konferensen fått flytta på sig till våren och går av stapeln i slutet på mars. Då kommer ni att kunna samlas för en intressant konferens om kompensatoriska och förebyggande insatser i vägledningens tjänst. Ni som ännu inte anmält er hittar mer information om konferensen i tidningen.

Vi erbjuder förstås en hel del god läsning i detta nummer så ni har möjlighet att och ägna några timmar åt tidningen. Det finns också några delar som ni säkert kan diskutera med era kollegor på olika sätt, bl a tre nya studier om övergångar, karriär och vägledning som presenterades på en nationell workshop i oktober. Syftet med den nationella workshopen var att presentera ny forskning, den kunskap som studierna bidragit men även att diskutera relevans och behov av forskningen. Vi erbjuder även dokumentation från några föreläsningar, boktips, rapport från styrelsen samt en hel del annat. Lite gymnasiefrågor är det också nu när det snart är dags för gymnasieval igen.

Julen är på intåg och vi ser fram emot året 2024. SVF har också sitt årsmöte i mars så kom ihåg att anmäla er till det, anmälningsuppgifter finns i tidningen. Observera att ni kan kombinera konferensdeltagande och årsmöte! Jag tror att jag tar samma önskan som i fjol dvs att världen stillar sig (läs fred), att miljöförstöringen avtar, att extremvädret bedarrar och att vi alla får bra möten och samvaro i den utsträckning vi vill ha det. Nu önskar jag er alla en god läsning och på sikt en riktigt god jul och ett gott nytt år!

Agneta Söderlund
 chefredaktör

Yrkesmässan, mötesplats för att nå ungdomar och inspirera till framtida yrken

TEXT: UMEÅ KOMMUN FOTO: FREDRIK LARSSON

För andra året i rad har skolan och arbetslivet genomfört en gemensam yrkesmessa där alla niondeklassare i kommunala skolor träffar ett 60-tal yrken i olika branscher. Det är ett unikt tillfälle för elever att på en och samma dag lära sig mer om olika yrken, testa arbetsuppgifter och få kunskap om karriärvägar.

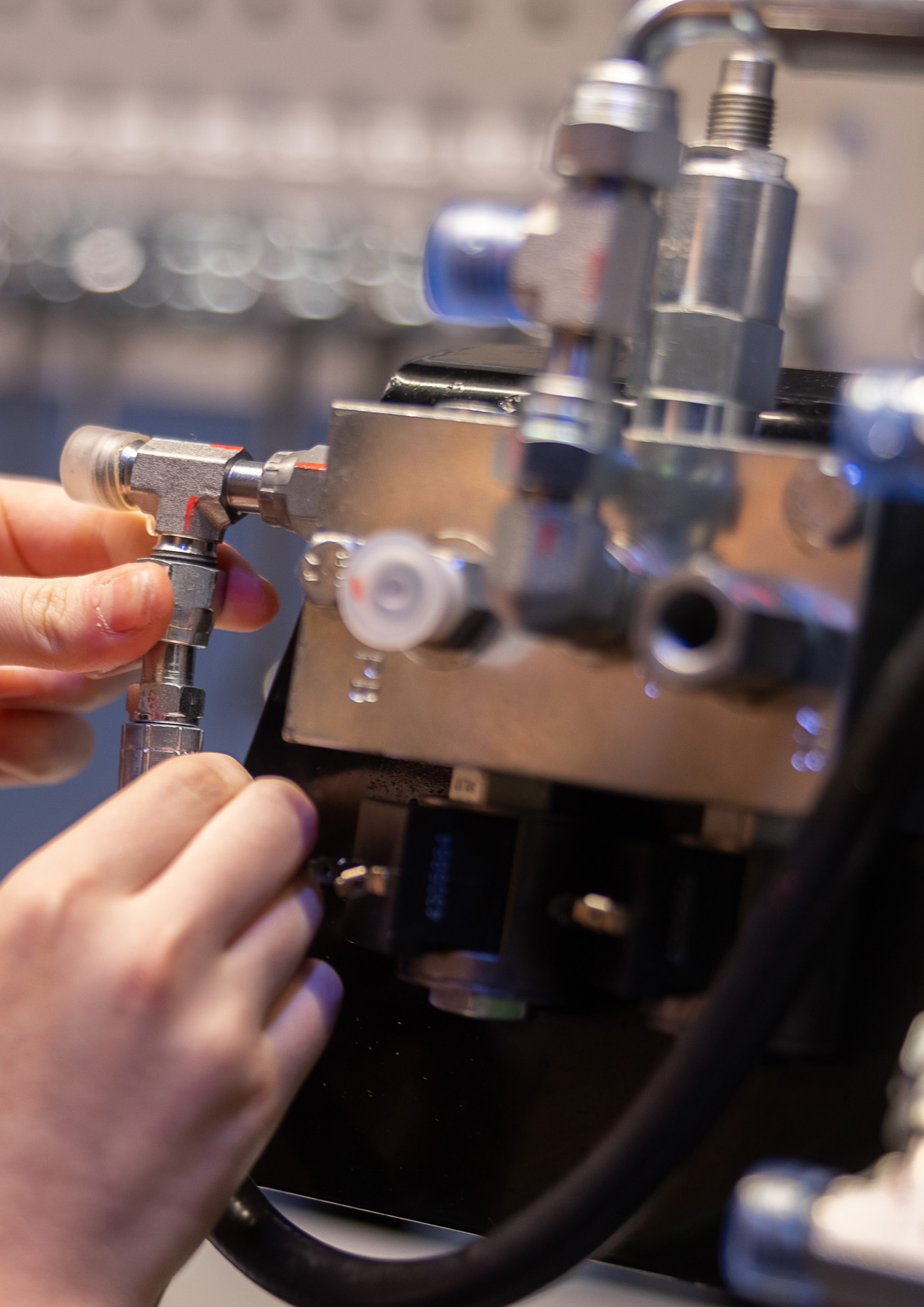
– Eleverna har fått möjlighet att lära sig mer om olika yrken och få inspiration till målbilder och drömyrken. Arbetet inför, under och efter yrkesmässan tränar elevernas valkompetens och breddar kunskap om yrken och arbetsmarknad, säger Christopher Granberg, biträdande utbildningsdirektör. Under mässans dagar får drygt 1 200 elever möta flera olika yrkespersoner, ställa frågor och testa yrken inom bland annat blåljusverksamhet, vård, pedagogisk verksamhet, bygg, energi, restaurang, transport, IT och media samt skog och industri.

Genom yrkesmässan möter du många ungdomar

– Yrkesmässan är ett unikt tillfälle att möta alla elever i årskurs 9 på kommunala skolor för att inspirera och väcka intresse för fler yrken som kan vara intressanta för deras framtida val, nu närmast gymnasievalet, säger Anna Asplund, processledare för skola-arbetsliv. Det finns en önskan att nå ungdomar i tidig ålder och visa upp verksamheter och yrken det finns rekryteringsbehov inom. Planen är att fortsätta utveckla konceptet med yrkesmässan.

Värdet för eleverna är att de på en och samma dag får möjlighet att prova på yrken och föra en dialog med yrkespersoner som de kanske aldrig annars möter.

– Samarbetet mellan skola och arbetsliv är viktigt för att motivera och vidga elevernas perspektiv på utbildning och arbete och att det vi lär oss i skolan och skolämnen har vi nytta av i arbetslivet, säger Karin Thysell, områdeschef årskurs 7–9.

En del av ett övergripande arbete

MOA-Mässan är en del i Umeå Kommuns övergripande arbete gällande skola-arbetsliv. När mässan har planerats har tidpunkten för mässan varit viktigt eftersom denna mässa är en del i Umeå Kommuns strategiska arbete med skola-arbetsliv och utifrån det dockar den även in i studie och yrkesvägledarnas årshjul så att eleverna ska få en röd tråd i sin vägledning, där av att mässan ligger i september. Studievägledarna kan följa upp med individuella och gruppsamtal med eleverna efter mässan.

“ Samarbetet mellan skola och arbetsliv är viktigt för att motivera och vidga elevernas perspektiv på utbildning och arbete.

Elever från 20-tal gymnasieskolor tävlade om kvalplats till yrkes-SM

TEXT & FOTO: JOHANNA MÖLLER

SMHI hade lovat regn, rikligt med regn men solen kämpade tappert på mellan molnen och lyste upp tillvaron för skaran av hejande supportrar och besökande grundskoleelever som bevittnade kampen om kvalplats till yrkes-SM i lastbil. I kampen om kvalplats till att delta i grenen lastbil i yrkes-SM I maj 2024 deltog gymnasieelever från 20 skolor från i Falun och ner till Skövde och till final SYAB Transportgymnasium i Kalmar.

Deltagarna tävlar i 7 moment, dess moment tillhör de arbetsuppgifter en yrkeschaufför dagligen ställs inför i sin vardag. Exempelvis att manövrera lastväxlare, manövrera lastbil, truckkörning, lastsäkring gånger två vilket innebär att lasta i och ur korrekt, se till att lasten inte far omkring i skåpet eller ut på vägen samt distribution. Utöver dessa moment tillkommer ett teoriprov som deltagarna ska skriva.

Kvalet till Yrkes-SM hotades av regn, men det uteblev och deltagarna från 20 skolor kunde framföra lastbilen i solsken.

Kvalet bestod av sju moment med arbetsuppgifter en yrkeschaufföre kan ställas inför i sin vardag.

Podden som utvecklar professionen

TEXT: JOHANNA MÖLLER FOTO: PRIVAT

På Sveriges vägledarförenings konferens i Göteborg 2022 så var Annika Davén och Aino Collmar nominerade till 2022 års vägledarpris med följande motivering: *Annika och Aino har sedan 2020 belyst vägledningsfrågor i poddformat. Dom har tillsammans gjort en oerhörd insats för att kompetensutveckla studie- och yrkesvägledare runt omkring i hela landet, inom ett media som är lättillgängligt. Mycket uppskattat, då vi vägledare har mycket att göra. Podden har tagit upp en mängd viktiga områden inom vägledningen och lyft diskussionen om vägledningsrelaterade frågor till en ny nivå.*

Vägledningspodden görs på uppdrag av Institutionen för pedagogik och didaktik vid Stockholms universitet och ser till att färdigutbildade vägledare kan fortsätta att förkovra sig i aktuell forskning, såväl nationell som internationell sådan, även om podden främst vänder sig till studenter på programmet i Stockholm. Aino och Annika vill bjuda in studenter och yrkesverksamma till en fördjupad diskussion kring vägledningens uppdrag. Deras förhoppning är att Vägledningspodden kan vara en grund för fortsatta samtal med varandra om utvecklingen av professionen – och det är den verkligen! Med syftet att inte komma med färdiga lösningar utan i stället öppna upp för reflektion och ett kontinuerligt samtal lyfter dom hela kåren!

I samtal med dem så uppger de att de blev glatt överraskade. Det var Aino som tog emot samtalet från Vägledarföreningen och därefter meddelade Annika som var konferens berättar de ”åh det var jättejobbigt för jag skulle hålla det hemligt” säger Annika ”ja det var jättehemligt” svarar Aino. Det var svårt att hålla det hemligt, de blev ju så glada...

Hur det begav sig

De berättar att de lite löst pratat om att det skulle vara roligt med en podd om vägledning men det blev inget av det för hur skulle de börja. Senare klurade Aino på att kanske skulle hon kunna få till det genom sin FUK-tid dvs fortbildningstid som anställda vid Stockholms universitet har för att förkovra sig inom sitt område. Hon la fram idén för sin chef att hon ville starta en podd med en extern kollega med motiveringarna att dels så lär hon sig bäst genom dialog med andra, prata och lyssna, dels skulle podden användas i utbildningen av studenterna. Det skulle bli en möjlighet för dem att fördjupa sig och bredda sig. Podden skulle kunna fungera som ett komplement till undervisningen.

Om podden

Under resans gång har de lärt sig otroligt mycket både om själva poddandet och om sin profession. Och podden har verkligen förstärkt utbildningen ”den har fyllt ut med det vi inte hinner med i undervisningen” De berättar att de haft ett väldigt varierande program under de år podden varit i gång bl.a. har de haft forskarfokus och bjudit in människor som forskat inom området och på så sätt gjort forskningen mer lättillgänglig. De har bjudit in yrkesverksamma för att sprida kunskap om vad som händer och sker i verkligheten ”det är kul att kunna ge kredd åt duktiga vägledare” som i den senaste podden fortsätter de ”med Jasmin Bolin och hennes arbete med vägledning i årskurs F-6”. De berättar hur de lärt sig väldigt mycket själva direkt från forskningen och hur de kan koppla podden till undervisningen genom att hänvisa till podden när studenterna ställer olika frågor. Podden skapar en kollegial känsla och blir som en plattform för yrkesidentiteten berättar de. ”det är inte ovanligt att nya studenter redan lyssnat på podden i syfte att bilda sig en uppfattning om vad studie- och yrkesvägledning är”

OBS! VIKTIG INFORMATION OBS!

Sveriges Vägledarförening kommer att gå över till ett nytt medlemsregister den 1 januari 2024.

Som medlem blir det möjligt att logga in på vår medlemsportal.

Ett medlemsregister där ni själva enkelt kan gå in via "mina sidor" på vår medlemsportal.

Ändra era uppgifter, förnya medlemskap, se era betalningar.

Det kommer att bli möjligt att betala medlemskapet via Swish,
fortsätta få pappersfaktura via vanlig post eller pdf faktura.

Mer information skickas via e-post och kommer även finnas på vår hemsida
www.vagledarforeningen.se

Obs! För att ni ska kunna logga in behöver vi ha aktuell e-post

**Vi är tacksamma om ni vill
skicka in era uppgifter till:
anita.edvinsson@gmail.com**

Du som är studie- och yrkesvägledare
– använd Utbildningsguiden i ditt arbete.

Utbildningsguiden

Utbildningsguiden är Skolverkets webbplats för val av skola, utbildning eller yrke. Här finns verktyg och oberoende fakta om alla utbildningsformer, som hjälper elever och vuxna som vill studera att hitta sin väg fram i utbildningsdjungeln.

utbildningsguiden.skolverket.se

Skolverket

3

frågor med David och Viktoria!

Vi pratar med: Marie Berlin, Klippan

-1-

Vad är på gång i Klippan, vad är igång och vad spanar du in för framtiden i ditt uppdrag?

Ny central SYV-organisation är sjösatt och skall komma igång. Syftet med det centrala ansvaret är att få till en mer likvärdig SYV, SYV i de lägre årskurserna och en mer robust organisation som tillsammans fördelar och hanterar de behov som finns.

Fortsatt arbete med åk 8 prao i kommunen.

Rekryteringsmessa för KAA elever/arbetslösa och åk 3 Gy-skolan
Framtidsmessa för åk 7 grundskolan samt åk 3 gy skolan

Fortsatt samarbete mellan BUF, Näringsliv och företagen

-2-

Vilka faktorer ser du är avgörande för ett långsiktigt och likvärdigt karriärlärande med återkommande samarbeten skola-arbetsliv?

Ett gott samarbete mellan i vårt fall näringslivsavdelningen och barn och utbildningsförvaltningen är en viktig förutsättning. Likaså att beslut som fattas (t.ex. prao åk 8) är förankrade på alla nivåer från kommunledning till varje skolenhet. Om det är glapp i styrkedjan fungerar det inte. Skolornas ledning måste förstå att SKAL arbete, SSA-arbete är motivationsarbete för måluppfyllelse. Om inte eleverna ser en framtid, och sig själva i den, kommer de inte att nå skolans mål. Arbete med Valkompetens-Motivation är kanske skolans viktigaste arbete.

Något som är viktigt är att ha ett namn med utsedda kontakt/ ansvarspersoner ute i verksamheterna. Utan dessa kontaktpersoner med speciellt ansvar fungerar inte samarbetet.

-3-

Beskriv hur Klippan arbetar med PRAO och andra SSA-aktiviteter.

I Klippan arbetar vi bland annat med:

- Varje skolenhet, förskola till gy-skola, har (eller är på gång att ta fram) en aktivitetsplan, där de beskriver aktiviteter som ska genomföras inom området valkompetens, samverkan skola-arbetsliv för varje årkurs. Allt kopplat till läroplan

- Alla våra F-6-skolor har fadderföretag (SKAL) där kontakter, aktiviteter, besök etc. genomförs i åk 2,4,6. Kontaktpersoner finns utsedda på företagen och på skolorna. Det är näringslivsavdelningen och BUF som tillsammans driver detta.

- Vi har kommunal prao för alla våra åk 8 elever. Prao som startar med en praomässa där samtliga förvaltningar finns representerade med montrar och interaktiva små uppgifter. Det viktiga vid denna "speedating" är att eleverna får se hur många yrken som finns i en kommun. Efter praomässan går eleverna ut på praktik ute på förvaltningarna.